

DİNİ ARAŞTIRMALAR

Temmuz - Aralık 2012, Cilt:15, Sayı: 41

ISSN: 1301-966-X

MORMON KİLİSESİ'NDE EĞİTİM

Yıldız KIZILABDULLAH* - Şahin KIZILABDULLAH**

Öz

Bu makalede, Mormonizm hareketinin doğuşu, kurucusu, Mormon Kilisesi ve Mormonizmin temel doktrinleri hakkında genel bilgilere yer verilmiş, Mormon Kilisesi'nde yapılan eğitim ve misyonerlik faaliyetleri ele alınmıştır. Bu faaliyetler, temel eğitim, genç bayanlar eğitimi, genç erkekler eğitimi ve misyonerlik olmak üzere dört başlık halinde incelenmiş ve nitel araştırma yöntemi ile veri analizi gerçekleştirilmiştir. Bu analizler neticesinde Mormon Kilisesinde eğitimin ve misyonerliğin çok önemli ve organize birer hareket olarak görüldüğü sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: Mormon Kilisesinde Eğitim, Mormon, Mormonizm, Joseph Smith, İsa Mesih'in Son Dönem Azizleri Kilisesi

Abstract

Education in Mormon Church,

In this article it has been dealt with some information about history of Mormonism, Joseph Smith the leader of Mormonism, and Mormon Church, and basic doctrines of Mormon, and education, and missionary activities in the Mormon Church. These activities have been separated to four sections, like primary education, young women education, young men education and missionary activities, and those are analyzed with qualitative methods. It has been founded that education and missionary are so important and organized activities in the Mormon Church.

Key Words: Education in the Mormon Church, Mormon, Mormonism, Joseph Smith, Church of Jesus Christ of Latter-day Saints

* Yrd. Doç. Dr., Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, ykizilabdullah@gmail.com

** Arş. Gör., Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, sahinkizilabdullah@gmail.com

Giriş

Amerika Birleşik Devletleri, günümüzde hemen hemen her dini oluşumun ya da hareketin kendine has bir organizasyon oluşturup yaşayabildiği çok kültürlü ve çok dinli bir yapıya sahip olan bir devlettir. Bu dini hareketler arasında Mormonizm, kendine özgü farklılıkları ile göze çarpan bir harekettir. Mormonizm tüm dünyada hızla artmakla birlikte, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki dördüncü büyük hareket olarak tanımlanmaktadır. Bu hareket, Hıristiyanlık içerisinde yer almakta ancak ne Protestan ne de Katolik olarak tanımlanmakta, hatta bazı Hıristiyan gruplar içerisinde Hıristiyan olarak dahi kabul edilmemektedir (Bushman, 2006: 16).

Mormonizm, Hıristiyanlığa yeni bir şekil verme gerekliliğine inanan ve bu şeklin peygamberler vasıtasıyla olması gerektiğini iddia eden, bu yüzden de yaşayan peygamberlere sahip olan, misyonerlik faaliyetleri ile tanınan ve dünyanın pek çok bölgesinde faaliyet gösteren evanjelik bir harekettir (Bitton-Alexander, 2009).

Birer araştırmacı olarak, bu konuyu araştırmamıza yol açan temel etken, Doktora sonrası araştırma çalışmaları bağlamında, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarında gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerini incelemek üzere, Indiana Eyaletinde bulunmamızdır. Bu esnada, tüm mezheplere ait eğitim kurumlarını inceleme fırsatı bulduk. Bu anlamda Mormon eğitim yapılanması yaygın eğitim alanında öne çıkan bir hareket olarak karşımıza çıktı. Hem eğitim alanında yapılan faaliyetler, öngörülen ve halihazırda kullanılan kaynaklar, bu hareketin araştırmaya konu olmasına yol açtı. Ayrıca, yapılan misyonerlik çalışmalarının, hem bir eğitim, hem bir öğretim süreci olarak algılanması, kilise ve eğitim yapılanmasının evrensel bir nitelik taşıması ve Türkiye'de Mormonizm ile ilgili nitel ve teorik çalışmaların yeterli derecede bulunmaması, bizi bu konuyu müstakil bir makale olarak araştırmaya iten diğer nedenler içerisinde yer almaktadır.¹

1 Türkiye'de yapılmış çalışmalardan birkaçı şunlardır: Mehmet Katar, *Mesih İsa'nın Son Gün Azizler Kilisesi*, Ankara, 2008.; Yasin Aktay, "Mormonluk: Amerika'nın Ahir Zamanının Dini ve Azizleri", *Milel ve Nihal*, 1(2), 95-125.; Ramazan Işık, "Mormonluk ve Mormon Kilisesi Üzerine bir Araştırma", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, cilt X/1, s. 165-190, Haziran 2006, s. 176-180.; Mahmut Mert Arslan, *Mormon Kilisesi -Doğuşu, Tarihsel Gelişimi, Öğretisi*, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2004.; Emir Erdem, *Mormon Kilisesi*, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale, 2005.; Atakan Derelioğlu, *Hıristiyanlığa farklı bir bakış: Mormon Kilisesi*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 2005.; Fatih Yaman, *Mormonlar ve Amerikan Toplumsal Yapısı*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2008.

Yöntem

Nitel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilen bu çalışmada, mülakat tekniği uygulanmıştır. Yarı yapılandırılmış mülakat formu ile deneklerle görüşülmüş ve onlara daha önceden hazırlanmış olan sorular ve konunun akışına göre ek sorular sorulmuştur. Bu sorular çerçevesinde elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur.

Bu araştırma Amerika Birleşik Devletleri, İndiana Üniversitesi Institution of Review Board (IRB) tarafından 23/04/2012 tarihinde onaylanan 1204008503 numaralı araştırma projesi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada Mormon Kilisesi'nin eğitim hizmetlerinden sorumlu Genç Kadınlar Başkanı, Genç Erkekler Başkanı ve Temel Eğitim Danışmanı, Yardımlaşma Cemiyeti sorumlusu ile misyonerlik faaliyetini yürüten iki kişi ile görüşülmüştür. Bu şahıslara kilisede yaptıkları eğitim ile ilgili sorular sorulmuş ve eğitimlerinde kullandıkları dökümanlar hakkında bilgiler edinilmiştir. Kullandıkları materyaller ise içerik analizine tabi tutulmuştur.

Makalenin ilk bölümü olan Mormonizm hakkında ulaşılan bilgiler literatür taraması sonucu elde edilen bilgilerden oluşmuştur. Bu bilgiler, hem Mormonların kendi yayınlarından, kutsal kitaplarından, hem de Mormonlar hakkında yazılmış akademik yayınlardan oluşmaktadır.

Araştırma, 2012 yılı Amerika Birleşik Devletleri Indiana Eyaleti–Blomington bölgesindeki Mormon (İsa Mesih'in Son Dönem Azizleri Kilisesi) Kilisesi'nde yapılan faaliyetleri kapsamaktadır. Her ne kadar nitel çalışmaların genellenememe özelliği olsa da, Mormon kiliselerinde yapılan faaliyetlerin tüm dünyada aynı şekilde ve aynı kaynaklar kullanılarak yapılması, araştırmanın örnekliğinin büyük ölçüde genellenebilir olmasına yol açmaktadır.

1. Teorik Çerçeve

1.1. Mormonizmin Ortaya Çıkışı

Mormonizm, 1820'lerde New York Eyaleti'nin batısında ortaya çıkmış olup pek çok gruptan oluşmaktadır. Bu hareketin en yaygın olan grubu İsa Mesih'in Son Dönem Azizleri Kilisesi adını taşımaktadır. Kilisenin merkezi, Salt Lake City, Utah, USA'dır (Jones, 2005: 6192).

Mormonizm, Hıristiyanlıktan temel teolojik doktrinler bakımında ayrılan bir harekettir. Hıristiyanlık ile ayrıştığı en temel noktalardan biri, tanrı anlayı-

şıdır. Mormonlara göre tanrı, insani özelliklere sahip bir varlıktır. Bunu kutsal kitapları içerisinde kabul ettikleri *Doctrine and Covenants* adlı kitabın 130: 22 ayetine dayandırmaktadır. “Tanrı ve oğlu, insan gibi etten ve kemikten somut bir bedene sahiptir, ancak kutsal ruh, etten ve kemikten değildir, o ruhi bir karakterdir.” Bir diğer anlayış farkı ise, Mormonların çok tanrıcılık prensibidir. Mormonlar baba, oğul ve kutsal ruhun ayrı birer karaktere sahip olduğunu iddia etmekte ve onlara göre, bu ayrı tanrılar veya kişiler amaçta birleşmektedirler. Bu anlamda, sadece amaçta değil, özde de aynı karaktere sahip olduğu iddia edilen teslis doktrininden ayrılmaktadırlar. Üçüncü teolojik ayırım ise, Mormonlara göre, kişi gelişme, ilerleme ve temizlenme ile Tanrı gibi olabilir. Bu anlamda da, Hıristiyanlıktaki tanrı ve insan ilişkisinden ayrılmaktadırlar (Ostling-Ostling, 2007: 304-320).

Mormonizmin ilk peygamberi kabul edilen Joseph Smith, kendi hayatına ve dini nasıl bulduğuna dair bilgileri bir diğer kutsal kitapları olan *Çok Değerli İnci* (The Pearl of Great Price) adlı kitabının Joseph Smith-History adlı bölümünde şöyle anlatmaktadır:

“1805 yılının 23 Aralıkta Vermont Eyaleti’nde doğdum. Babam Joseph Smith Senior, Vermont Şehrinden Palmyra, New York Eyaletine taşındı. Daha sonra oradan da aynı bölgedeki Manchester şehrine taşındı. O bölge, pek çok dini hareketin kendilerini kabul ettirmeye çalıştıkları bir bölge haline geldi. Bu hareket Metodistler ile başladı. Daha sonra onları Presbiteryanlar ve bazı Baptistler takip etti. Bu süreç içerisinde bu cemaatler, insanları kendilerine katmaya çalıştılar ve ailemden dört kişi Presbiteryanlara katıldı. Ben önceleri, Metodistlere katılmayı düşündüm ancak daha sonra cemaatlerin birbirlerini kötilediklerine şahit olunca, kendi kendime, “Bunların hangisi doğru, hepsi birden yanlış mı, eğer içlerinden herhangi biri doğru ise bu durumda ben ne yapmalıyım?” diye sormaya başladım. Ben bu sorular içerisinde kıvranırken, birgün Yeni Ahit’ten Yakup birinci bölüm beşinci ayeti okudum. Ayet şu şekilde idi: “İçinizden birinin bilgelikte eksiği varsa, herkese cömertçe, azarlamadan veren Tanrı’dan istesin, kendisine verilecektir.” Bu ayet kalbime her zamankinden daha güçlü tesir etti ve O’na sormaya karar verdim”(The Pearl of Great Price s.48).

Josef Smith, bu arayışının ardından, 1820 baharında 14 yaşında iken, ormana gitmiş ve dizlerinin üzerine çökerek orada dua etmiştir. Bu dua edişinin ardından kendisine gökten iki şahıs gelmiş ve biri diğerini işaret edip, “Bu, benim sevgili oğlumdur” diyerek doğrudan ona hitap etmiştir. Bu hitapta

Baba Tanrı ve oğlu İsa Mesih ona şahsen gözükmüş ve ona diğer bütün cemaatlerin yanlış olduğunu ve hiç birine katılmaması gerektiğini söylemişlerdir (The Pearl of Great Price, s.49).

Bu tarihten sonra 17 yaşına kadar Tanrı'yı gördüğünü ilan etmiş ancak toplum tarafından hor ve hakir görülmüştür. 1823'te 17 yaşında iken Tanrı'nın kendisine yol göstermesi ve kendisini bağışlaması için dua ettiği bir gün, cennetten gelen elçi Moroni kendisine görünmüştür (Smith, 2007: 42-54)².

Moroni'nin kendisine gelişini ayrıntılı olarak anlatan Joseph Smith, elçinin kendisine, New York Eyaleti'nin Ontoria şehrinde Manchester köyüne yakın bir yerde bir tepede gömülü, eskiden bu kıtada yaşamış olan insanların başlarından geçenleri ve onların kökenlerinin nereden geldiğini anlatan altın levhalar üzerine yazılı, saklı bir kitap olduğunu söylediğini, ancak bunları almak için dört yıl bekledikten sonra alıp tercüme etmesi gerektiğini söylediğini ifade etmektedir (Smith, 2007: 42-54).

1.2. Mormonizmin Kurumsallaşma Süreci

Mormonizmin kurumsallaşması Mormon Kilisesinin kurulması ile olmuştur. Mormon Kilisesi resmi olarak 6 birey tarafından 1830'da kurulmuştur (Davies, 2003: 8).

Joseph Smith'e göre bu kilise ne bir yenilik ne de var olan mezheplerin son bir versiyonudur. O, gerçekte, asırlık doktrin ve pratiklerin bir restorasyonudur (Davies, 2003: 16).

Şu andaki başkanı Thomas S. Monson (2008-) olan (Bitton-Alexander, 2008: 245) Mormon Kilisesi'nde iki ana rahiplik bulunmaktadır. Bunlardan biri, Harun (Aaronic) Rahipliği, diğeri ise Melkizedek Rahipliğidir. Rahiplik, Mormon Kilisesi'nde çok önemli bir kavram olarak algılanmakta ve "Tanrının gücü ve yetkisi olarak" tanımlanmaktadır. Aynı zamanda bu kavram, "İnsanın ölümsüz yaşama ve ebedi hayata geçişini sağlamak" ile ilgili işini tanımlamak için kullanılmaktadır (Rahiplik ve Yardımcı Kuruluş Liderleri Klavuzu, 1999: 4).

Harun Rahipliği, Melkizedek rahipliğinin bir parçası olarak kabul edilen ve adını Hz. Musa'nın kardeşi Harun'dan alan bir mertebedir. Bu mertebe

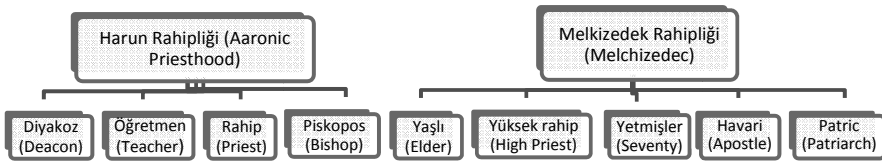
2 Moroni, Historical Dictionary of Mormonism'de bir melek olarak değil, Josef Smith'e birkaç kez gözükken biri ve Mormon Kitabı'nda önemli bir etkisi olan bir lider olarak tanımlanmaktadır (Bitton-Alexander, 2008, s.149).

temelde dört ayrı mertebede değerlendirilir: Diyakoz, 12-14 yaş erkek çocuklarına verilen Rabb'in sofrasını dağıtmak, kilisenin temizliği ve bakımı, oruç bağışlarının toplanması gibi işleri kapsar. Öğretmen, 14-16 yaş erkek çocuklarına diyakozların işlerine ek olarak ev öğretmenliği görevinin de verildiği bir mertebeye kabul edilir. Rahip ise 16-18 yaş erkek çocuklarına diyakoz ve öğretmenlerin yaptıkları işlere ilave olarak vaftiz görevinin eklenmesi ve Melkizedek rahipliğinin olmadığı zamanlarda toplantıları idare görevinin verildiği bir mertebeye kabul edilmektedir. Piskopos (Bishop) ise, harun rahipliğini yönetme ve idare etmek üzere atanır. O bir anlamda rahiplerin başkanlığını yapar ve genellikle geçici görevler olan kilise maliyesi, kayıtları, ihtiyaç sahiplerinin belirlenmesi gibi işlerden sorumludur³ (Gospel Principal, 2009: 77).

Melkizedek rahipliği, diğerine göre daha büyük rahiplik mertebesidir. Bu isim, İbrahim Peygamber zamanında yaşayan bir rahipten gelmektedir. Bu rahipliğe sahip erkekler, kilisede liderlik yapma ve birtakım vaazları yönetme yetkisine sahiptirler. Yaşlılar, kilisede öğretme açıklama, vaftiz etme, kiliseye göz kulak olma gibi görevlere sahipken, yüksek rahip, kilisedeki dini işlerden ve kendi bünyesinde daha küçük kuruluşların yönetiminden sorumludur. Patrik, genel otoriteler tarafından ve dünya üzerindeki temel kutsal görevleri insanlara ulaştırsın diye atanır. Yetmişler, dünyada, ilk başkanlığın ve 12 havarinin yönlendirmesiyle kiliseyi kurmak ve yönetmekle görevli İsa Mesih'in özel şahitleri olarak kabul edilirler. Havari ise, İsa Mesih adına, tüm dünyadaki özel şahit olarak anlaşılır. Bu kişi, dünyadaki tüm kiliselerin yöneticidir. Dünyada Tanrı Krallığı'nın anahtarı bu havaride bulunur (Gospel Principal, 2009: 74-76).

Bunu şu şekilde göstermek mümkündür.

Şekil 1. Kilise Yapılanması

3 Mormon kilisesindeki hiyerarşik yapılanma için ayrıca Bkz. Ramazan Işık, "Mormonluk ve Mormon Kilisesi Üzerine bir Araştırma", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, cilt X/1, s. 165-190, Haziran 2006, s. 176-180.

1.3. Mormonizmin Kutsal Kitapları

Mormonizmin en temel kutsal kitabı *Book of Mormon* (Mormon Kitabı) olarak kabul edilmesine rağmen, Mormon Kilisesinde kutsal kitap olarak temel üç kitap kabul edilmektedir. Bunlar, *Book of Mormon* (Mormon Kitabı), *Doctrine and Covenants* (İlke ve Anlaşmalar) ve *Pearl of Great Price* (Çok Değerli İnci) adlı kitaplardır.

Mormon Kitabı, Joseph Smith tarafından, altın plaklar üzerinde yazılı bulunan eski Amerikan yazıtlarının Moroni tarafından kendisine getirilmesi ve daha sonra tercüme edilmesi ve 1830 yılında da basılması sonucu ortaya çıkan bir kitap olarak kabul edilmektedir (Hardy, 2010: 3).

Girişinde, bu kitabın “İsa Mesih Hakkında Başka Bir Tanıklık” olduğu ifade edilen (Mormon Kitabı, 2001: III) Mormon Kitabı, Eski Ahit'in kutsal topraklarından batıya göç eden denizaşırı üç aileyi ve Tanrının bu insanlarla ilişkisini anlatan yazılmış bir kayıttır. Kitaba göre bu ailelerden biri İsa'dan önce 2200'de diğer ikisi ise 600 de göç etmişlerdir. Mormon Kitabı'nda İsa Mesih hakkında da, doğumu, yaşam serüveni, yahudilerin onlara yaptıkları, çarmıha gerilmesi, yeniden dirilmesi, Amerika'da Nefhi'leri ziyaret etmesi gibi pek çok detay yer almaktadır (Wolverton, 2004: 9). Bu şekilde tanımlanan Mormon Kitabı, temelde 15 ana bölümden oluşmakta ve genellikle her biri başyazarın adını taşımaktadır. Bunlar; Birinci Nefi, İkinci Nefi, Yakup Kitabı, Enos, Yarım, Omni Kitapları, Mormonun Sözleri, Mosiya, Alma, Heleman Kitapları, Üçüncü ve Dördüncü Nefi, Mormon, Eter ve Moroni Kitapları'dır.

Kitap ile ilgili genel değerlendirmeler şu şekildedir: Kitap oldukça uzundur. Sürekli tekrarlarla kullanılan ilginç bir İngilizce ile yazılmıştır. İncil'in King James versiyonuna yakın bir üslup kullanmıştır. Tarihi bir kitap olduğunu iddia etmektedir. (Kitap üç grup insanın hayatını anlatır. Jaredites, Lehi ve Lamanlılar halkı. Bu insanlar, Orta Doğudan farklı zamanlarda Amerika'ya gelen ve medeniyet kuran insanlardır. Her ne kadar bu bölümlerde verilen bilgiler arkeolojik veriler ile uyumda da Mormonlar bu işin bilim kısmı üzerinde durmazlar). Kitapta karmaşık bir anlatım kullanılmıştır. Dini bir metindir. Temelde bir trajedir. (Vurgu Tanrının bu üç grubu yeryüzüne gönderdiği, ancak yaptıkları yanlışlar nedeniyle yaşadıkları felaketedir). Oldukça didaktiktir. İnsan ürünüdür. Temel yapısı üç anlatıcıya dayanmaktadır (Bu özellik, Mormon Kitabı'nın ilk olarak eski dilde yazılması ve J. Smith'e ulaşması sürecindeki anlatıcılardır) (Hardy, 2010: 4-10).

Mormon Kitabı, Eski ve Yeni Ahit'te geçen kavram ve kelime grupları ile benzerlik taşımakta ve hatta Yeni Ahit'teki bazı ayetleri açıklayan ifadeler de yer almaktadır. Örneğin Moroni 8:42-46, King James versiyonundaki 1 Korintliler 13:3 ayetini, Ether 13:3-11 ise Esinlenme 21:1-17 ayetlerini açıklar niteliktedir (Barlow, 1991: 29).

Mormonlar, bu temel kitabın yanında iki ayrı kitabı daha ana ve temel kutsal kitaplar arasında kabul etmekte; bu üç kitabı da eşit derecede değerli görmekte ve ibadet esnasında Eski ve Yeni Ahid'in King James versiyonu yanında bu kitapları da kullanmaktadırlar. Bu kitaplardan biri *Doctrine and Covenants* (İlke ve Anlaşmalar) adlı kitap, diğeri ise *Pearl of Great Price* (Çok Değerli İnci)'dir. *Doctrine and Covenants* adlı kitap için kitabın girişinde şu şekilde bir tanımlama yapılmaktadır: "İlke ve Anlaşmalar, ahir zamanda, dünya üzerinde Tanrı'nın Krallığını kurma ve düzenlemek için verilmiş ilahi vahiyler ve ilham edilmiş bildirimlerin bir kolleksiyonudur. Bölümlerin çoğu, İsa Mesih'in Son Dönem Azizleri Kilisesi'nin mensuplarına yönelik olmasına rağmen, mesajlar, uyarılar ve tavsiyeler, tüm insanlık için bir fayda içerir ve her nerede olursa olsun tüm insanları, İsa Mesih'in, onları sonsuz kurtuluş ve iyiliğe çağırdığı mesajını duymaya bir davettir." (*Doctrine and Covenants*, s. I)

Bu kitabın bir kısmı ilk peygamber olarak kabul edilen Joseph Smith tarafından yazılmasına rağmen, ondan sonra gelen diğer peygamberlerden de eklemeler yapılmış ve kitaba son şekli verilmiştir. Bu kitabın özelliği, Mormon Kitabı gibi, eski yazılardan çeviri olmayıp, son dönemde seçilmiş peygamberler tarafından Tanrı'nın verdiği ilhamla, yeryüzündeki tanrı krallığının otoritesini kurmak amacıyla yazılmış olmasıdır. Kitabın bu baskısının son şekli 1835'de kendi içlerinde kabul edilen 12 havarinin de şahitliği eklenerek verilmiştir (*Doctrine and Covenants*, s. I).

Çok Değerli İnci kitabı ise, Joseph Smith'in hikâyelerinden, vahiylerinden ve çevirilerinden oluşan bir kitaptır. Bu konular, İsa Mesih'in Son Dönem Azizler Kilisesi'nin inanç ve doktrinlerine dair konulardır. Bu yazılar, Joseph Smith tarafından üretilmiş olup, daha sonra onun kilisesi tarafından basılmıştır. Kitabın ilk baskısı 1851 yılında, Franklin D. Richards tarafından yapılmıştır. Belli aralıklarla eklemeler ve çıkarmalar yapılan kitabın son şekli 1902'de verilmiştir (bkz. *Pearl of Great Price*, introduction).

Kitabın içeriğinde yer alan konular genel hatlarıyla, *Musa'nın kitabından seçmeler*, *İbrahim Kitabı*, *Joseph Smith-Matta*, *Joseph Smith-Tarih* ve *İsa Mesih'in Son Dönem Azizleri Kilisesi'nin İnanç Esasları* oluşmaktadır.

2. Mormon Kilisesi'nde Eğitim Yapılanması

Mormon Kilisesi'nin eğitim yapılanması, kilisenin hiyerarşik yapılanması ile bir uyum içerisindedir. Var olan hiyerarşik yapılanma aynı zamanda eğitim yapılanmasını da kapsamaktadır. Bu yapılanma temel olarak ilk (temel) eğitim, genç erkekler eğitimi ve genç bayanlar eğitimi ile yetişkin eğitiminden oluşmaktadır.

Temel eğitim, 8 aylıktan başlamakta ve 12 yaşına kadar devam etmektedir. Bu öğrenciler de yine yaşlarına göre gruplandırılmakta ve ilk grup 0-3 yaş arasını kapsamaktadır. Diğer bölümler, kilisedeki 12 yaş altı öğrenci sayısına göre çeşitlenmektedir. Bu ayırım bazen 4-7 ve 8-12 olabilirken bazen öğrenci sayısındaki değişimle farklı gruplarla devam edebilmektedir.

Genç erkekler eğitimi, kilise hiyerarşisine uygun olup, Harun Rahipliği'ni kapsamaktadır. Bu eğitim, 12-18 yaşlarını kapsamaktadır. Eğitimin ilk basamağını diyakoz basamağı oluşturmaktadır. 12 yaşına gelen erkek çocukları diyakoz ünvanını almaktadır. 14 yaşına kadar süren bu süreçten sonra 14 yaşında öğretmen ünvanını alan genç erkekler, 16 yaşında rahip derecesine ulaşmaktadır. Rahip olarak kabul edilen gençler, öğretmen olanların, öğretmen olanlar ise diyakoz olanların yaptıkları işleri yapabilmektedirler.

Genç bayanlar eğitimi 12 yaşın üstündeki bayanlara 18 yaşına kadar verilen bir eğitimidir. Bu bölümde de genç bayanlar yaşlarına göre gruplandırılmakta ancak rahiplik, sadece erkekler için kabul edilen bir merteye olduğundan, onlar, Harun Rahipliği denilen yapılanmanın altında değerlendirilmemektedirler.

Yetişkin eğitimi ise, kiliseye gelen ve kilise üyesi olan yetişkinlere yönelik olan eğitim basamağı olarak anlaşılmaktadır.

Yapılan tüm bu eğitim faaliyetleri Pazar Okulu şeklinde devam etmektedir. Pazar günü üç saatlik bir hizmet sunan kilise bu üç saatin bir saatini ayın için ayırmakta, daha sonra her grup öğrenci veya yetişkinin birlikte eğitim aldıkları bir saate ve son saati ise her bir grubun kendi özel sınıflarında aldıkları eğitime ayırmaktadırlar. Genç erkekler ve genç bayanlar, ayrıca Çarşamba günleri birer saatten oluşan bir eğitime sahip olup bu eğitim daha çok genel konuları veya devam ettirdikleri faaliyetleri içermektedir.

Araştırmaya katılan eğitim sorumlularının verdiği bilgilere göre, kilisenin ayrıca lise öğrencilerine ve üniversite öğrencilerine yönelik olarak sunduğu, biraz daha örgün eğitime benzeyen eğitim hizmetleri de bulunmaktadır. Bu eğitim, lise öğrencileri için Seminary of Institute, üniversite öğrencileri için ise Institute of Religion adını taşımaktadır. Asıl itibarıyla bu iki statü kilise bünyesinde değil, ancak Mormon Hareketi bünyesinde yapılmaktadır. Üni-

versite öğrencileri, bu kurumdan aldıkları eğitimin yanında belli saatlerde din dersi almakta ve bu ders sonunda sertifika almaktadır. Burada yapılan eğitim, dönüşümlü olarak kutsal kitapların okutulması şeklinde olmaktadır. Lise öğrencilerinin aldıkları din eğitimi de aynı şekilde olmakla birlikte haftada dört gün ve okul eğitimi başlamadan önce yaklaşık bir saatlik bir eğitim şeklinde gerçekleştirilmektedir. Mormon Üniversitesi'nde okumak için bu lise eğitimi-ne %80 oranında devam etmiş olma şartı aranmaktadır. Liselere yönelik eğitim gönüllü üyeler tarafından gerçekleştirilirken, üniversitelere yönelik eğitim bir akademisyen tarafından verilmektedir.

Kilisenin en önemli işlevlerinden biri de misyonerlik faaliyetidir. Misyonerlik, ayrı bir faaliyet olarak ele alınmasına rağmen, aslında bir eğitim-öğretim süreci olarak algılanmaktadır. Bu faaliyet, genç erkekler için genellikle 19-20 yaşlarında başlamakta ve 2 yıl sürmektedir. Genç bayanlar için ise aynı yaşlarda başlayan misyonerlik faaliyeti 18 ay sürmektedir. Çok yaygın olmakla birlikte emekli çiftler de misyonerlik faaliyetlerinde bulunabilmektedirler. Asıl itibarıyla gönüllü olan bu faaliyet, erkekler için genellikle beklenen bir durum olarak görülürken, bayanlarda aslında çok da beklenmeyen, tamamen kişinin iradesine bağlı bir durum olarak algılanmaktadır.

3. Bulgular ve Yorum

Bu bölüm, araştırmaya katılan deneklerin yarı yapılandırılmış mülakat formuna verdikleri cevaplardan ve bu cevapların yorumlarından oluşmaktadır. Mülakat katılımcıları, temel eğitim danışmanı, genç bayanlar başkanı (eğitim sorumlusu), yardımlaşma cemiyeti başkanı, genç erkekler başkanı (eğitim sorumlusu) ve iki tane misyonerlik faaliyeti yapan bayandan ibarettir. Araştırma katılımcılarına, genel anlamda sorumluluklarının neler olduğu, kendilerini nasıl tanımladıkları ve Mormon Kitabı'nın mahiyeti ve bu kitaba yaklaşımları, eğitimlerinde kullandıkları model veya yaklaşımlar, eğitimdeki amaçları, program dışı yaptıkları faaliyetler ve Amerika'daki din eğitimi ile ilgili görüşleri konusunda sorular sorulmuştur.

Tablo 1: Araştırmaya katılan deneklerin genel özellikleri

Katılımcılar	Görevi/ statüsü	Cinsiyet	Yaş	Eğitim durumu	Kıdem
Katılımcı 1	Temel eğitim danışmanı	Kadın	29	Lisans (Rekreasyon yönetimi)	2 yıl
Katılımcı 2	Genç Kadınlar başkanı	Kadın	35	Lisans (İngilizce)	3
Katılımcı 3	Yardımlaşma cemiyeti başkanı	Kadın	46	Master (Sanat eğitimi)	1,5 yıl

Katılımcı 4	Genç erkekler başkanı	Erkek	27	Master (Astronomi)	9 ay
Katılımcı 5	Misyoner	Kadın	22	Vokal Performans (üniversiteye devam ediyor)	18 ay
Katılımcı 6	Misyoner	Kadın	23	İki yıllık yüksek eğitim (üniversiteye devam edecek)	ay

3.1. Temel Eğitim

Kendilerini nasıl tanımladıkları sorusu ile başlanan mülakatta, kesinlikle Hıristiyan olarak kabul ettiklerini ancak, İncil'in yanında Mormon Kitabı'nı da kabul ettiklerini ve bunu İncil'in ikinci bir doğrulanması olarak gördüklerini ifade eden Katılımcı 1, eğitimleri ile ilgili şu bilgileri vermiştir:

“Temel eğitimdeki öğrencilerin temelde 2 saat eğitimleri bulunmakta, bu eğitimlerin birinci saatinde öğretmenleriyle ders yapmakta, ikinci saatinde ise bütün gruplar toplanmakta ve temel eğitimin başkanlarından biri tarafından 20 dakika bir ders almakta, daha sonra birlikte şarkı söylemekte, daha sonra ise yaşlarına göre gruplara ayrılmaktadırlar.” Yapılan söz konusu bu 20 dakikalık eğitimin kendisi ve diğer başkan ve başkan yardımcıları tarafından ve öğrencilerin öğretmenleri ile birlikteyken yapıldığını ifade eden Katılımcı 1, aynı zamanda öğretmenlere de danışmanlık yaptıklarını ancak bu eğitimin genellikle yılda 2 veya 3 kez olduğunu belirtmişlerdir.

Özel bir model veya yaklaşımları olup olmadığı sorusuna, her grup için kılavuz (Manual) kitaplarının olduğunu ifade ederek, aslında çok özel bir yöntemlerinin olmadığını, bunun genellikle ihtiyaç duydukları konulara bağlı olarak değiştiğini ve öğrencilerin soruları çerçevesinde değiştiğini ifade etmişlerdir. Kaynaklar incelendiğinde her üç grup için de Klavuz kitapların bulunduğu ve bunların eğitim öğretim boyunca kullanıldığı görülmektedir. Nursery Manual denilen 8 ay-3 yıl için kullanılan kitap *Küçüklerini Gözetle* (Behold Your Little Ones, 2004) adını taşımakta ve *Ben Tanrının Çocuğuyum* konusuyla başlayarak, *Göksel Tanrı Gibi Bir Vücutum Var*, *Ailemle İbadet Edebilirim*, *Paylaşabilirim*, *Sevebilirim*, *İtaat Edebilirim* gibi temel ve basit düzeyde konularla devam etmektedir.

Temel 1 (Primary 1) adlı kitap yine nursery ve 3 yaş grubuna göre düzenlenmiş olup, *Ben Tanrının Çocuğuyum* (I am a Child of God, 1994) başlığını taşımaktadır. Bu eğitimin amacı kitapta şu şekilde ifade edilmektedir: “Üç yaş eğitiminin amacı, çocuklara Göksel Tanrı ve İsa Mesih'i anlamalarına

ve sevmelerine yardımcı olmak ve temelde pozitif tecrübelerle sahip olmak ve öz değer duygularında gelişme sağlamaktır.” Bu kitap bir önceki kitaba göre biraz daha kapsamlı olmakla birlikte, yine okutulan çocukların yaşı gereği temel konuları işlemektedir.

Temel 2 (Primary 2 Choose The Right, 1995) adlı kitap, 4-7 yaş arası çocuklara yönelik bir eğitimi içermektedir. Bu eğitim içeriği, Temel 1’e göre biraz daha kapsamlı ve giderek derinleşen konulara ayrılmaktadır. Örneğin, “Doğruyu Seçebilirim, İsa Mesih’i Takip etmeyi Seçiyorum, Doğru Seçimler Yapabilirim, Göksel Tanrı Beni Yukarıdan İzler, İsa Mesih Benim Gibi Bir Çocuktuk, Göksel Tanrı ile Dualarımda Konuşabilirim, Vaftiz için Hazırlanabilirim, Kutsal Ruhun Hediyesi Bana Yardım Edebilir vs.”

Temel 4 (Primary 4 Book of Mormon, 1995) adlı kitap, 7-11 yaşlarına ayrılan bir eğitim içeriğine sahiptir. (Katılımcı 1 bu kitap yıldan yıla değiştiğinden dolayı Temel 3 kitabının olamadığını ifade etmiştir.) Bu kitapta Mormon Kitabı’nda yer alan konular bu yaş grubuna göre işlenmektedir. Daha önce Mormon Kitabı’ndan konuların ele alınmamasına rağmen, bu yaş grubunda bir nevi 12 yaşa hazırlık olarak yer verilmektedir. Bu kitabın ilk konusu *Göksel Tanrı’nın Bir Armağanı Olarak Mormon Kitabı* adını taşımakta ve bu konunun ardından kitabın içeriğindeki konular tek tek ele alınmaktadır. Kitabın en son konuları ise *Rahipliğe Hazırlık* adı ile 12 yaş grubuna geçişin eğitimine ayrılmakta ve bununla ilgili temel ilkeleri içermektedir. Bu eğitimlerinde ayrıca iki ayrı kitapçık halinde *Erkekler için Tanrıya İman* (Faith in God for Boys, 2003) ve *Kızlar için Tanrıya İman* (Faith in God for Girls, 2003) kitapçıklarını kullanmaktadırlar. Bu kitapçıklar 8 yaşına basan çocukların 12 yaşına kadar tamamlamak zorunda oldukları temel ilkeler ve alışkanlıkları içermekte olup, kişisel yeteneklerin gelişimi, günlük ibadete devam, kutsal kitabı düzenli olarak okuma, kilise ibadetlerine katılma ve aileye saygı gibi konular üzerine temel bir el kitabı niteliği taşımaktadır.

Öğretmenlerin yukarıda verilen gruplara göre ayrılmış eğitimlerinin yanında başkanlığın verdiği eğitim için ayrı bir kaynak kullanılmakta ve daha önce de ifade edildiği üzere bu eğitim, ayrı ayrı değil, bütün öğrencilere bir arada verilmektedir. Bu Kitap *Doğruyu Seç* (Choose the Right, 2012) adını taşımaktadır. Her ay için dört hafta olarak belirlenen bu eğitim içeriğinde Ocak ayı *İş, Kendimizi Seçmek için Bir Armağandır* konusu ile başlamakta ve Aralık ayı *Joseph Smith, İsa’yı Gördü ve Doğruladı* konusu ile bitmektedir.

Bu kitap, başkanlık görevlilerine yönelik bir el kitabı niteliği taşımakta ve öğrencilere bu eğitim esnasında uygulanacak aktiviteleri içermektedir.

Bu birimin amaçlarının ne olduğu sorusuna verilen cevap, kilise yönetiminin genel yapısı ve her bir kilise üyesinin üzerine düşen sorumlulukları anlatan bir klavuz kitap olan El Kitabı 2’de (Handbook 2, 2010: 88) ifade edilen eğitimin amaçları ile tutarlı gözükmemektedir. El kitabı 2’de amaçlar; “Çocuklara, Göksel Tanrı’nın onları sevdiğini hissetmelerine, İsa Mesih’in müjdesini anlama ve öğrenmelerine, Kutsal Ruh’u hissetmelerine ve tanımlamalarına ve kutsal anlaşmalar yapmalarına ve onları korumalarına yardım etmek” olarak ifade edilirken, danışmanın yorumu da aynı doğrultuda “Öğrenciler için, onlara İncil’in prensiplerini anlamalarında yardımcı olmak, öğretmenler için ise, öğrencilere bu konuyu sağlamaları için gerekli eğitimi vermeye çalışmak” şeklinde olmuştur.

Genel anlamda Amerika’da benimsenen kilise ve eyalet ayırımına taraftar olduğunu söyleyen Katılımcı 1, bu taraftarlığının gerekçesi olarak temel eğitimin okulda değil, ailede verilmesi gerektiği ile yanıt vermiş ve bu modelin, insanlara bu bağlamda bir özgürlük sunduğunu düşündüğünü ifade etmiştir.

3.2. Genç Bayanlar Eğitimi

Katılımcı 2, yapılan görüşmede, kilise bünyesinde genç bayanlar ve genç erkekler olarak ayrılmanın temel sebebinin “Onların birer erkek veya birer kadın olarak temel sorumluluklarını bilmeleri ve nasıl biricik olduklarını fark etmeleri” olduğunu ifade ederek, genç bayanlar başkanlığının sorumluluğunda yardımlaşma cemiyeti ve temel eğitimin yer aldığını ve bu başkanlığın altında kilisede yer alan tüm bayanlar için bir başkanlık olarak görüldüğünü ifade etmiştir.

Kendilerini nasıl tanımladıkları ve kendileri ile diğer kiliseler arasındaki ayrımın ne olduğu sorusuna Katılımcı 2, kendilerinin İsa Mesih’e inandıklarını ve yaşayan peygamberleri olduğunu, kilisenin ilk peygamberi olan Joseph Smith ile birlikte kilisenin yeniden inşa edildiğini ifade etmişlerdir. Kendilerini herhangi bir mezhebin çatısı altında değil, ayrı bir mezhep olarak ancak kesinlikle Hıristiyan olarak kabul ettiklerini ifade etmektedirler.

Bu bağlamda Mormon Kitabı ile Kitabu Mukaddes arasında herhangi bir ayrımın olmadığını, bu kitabın Kitabu Mukaddes’in yeni bir doğrulanması ol-

duğunu ifade eden Katılımcı 2, bunu Kitabı Mukaddes'in yeni bir şahitliği olarak gördüklerini ifade etmişlerdir.

Eğitimlerinde herhangi bir yeni model veya yaklaşım kullanıp kullanmadıkları sorusuna, Katılımcı 2, bunun öğretmene dayandığını ve bazen sunum, bazen beyin fırtınası, bazen çoklu yöntemler kullanılarak derslerin devam ettiğini, bunun öğretmene bağlı olarak değiştiğini ifade etmişlerdir.

El kitabı 2'de genç bayanlar organizasyonunun amaçları şu şekilde ifade edilmektedir: “Her bir genç kadına, kutsal bir anlaşma yapmasında ve onu korumasında ve tapınağın emir ve buyruklarını edinmesinde yardımcı olmaktadır.” Bu amaçlara ulaşmak için yapılması gerekenler ise şu şekilde sıralanmıştır: “İnançlarında ve Göksel Baba ile İsa Mesih'i doğrulamalarında onlara güç ver, Onun kimliğini, tanrının bir kızı olarak kabul et, emirlere ve yaşayan müjdenin standartlarına uyarak değerli ol, kutsal ruhun telkinlerini al, kabul et ve onlara dayan, onları kutsal görevleri olan kız, eş, anne ve lider olmaya hazırla, onun vaftizim anlaşmasını kabul et ve koru” (Handbook 2, 2010: 76).

Bu kitap bir nevi genç bayanlar komisyonunda görevli olan bireylerin yapması gerekenleri tanımlamakta ve onlara belirli prensipler vermektedir. Genç bayanlar başkanının bu eğitimde amaçlarının ne olduğu sorusuna verdikleri cevaplar da bu El kitabı'nda kabul edilen ve olması gereken ilkeler ile uyuyor gözükmektedir. Amaçlarının ne olduğu sorusuna, “genç bayanları bir eş ve anne olmaya, tapınağa gelmeye ve vaftiz yapmaya hazırlamak” olduğunu, ayrıca, “onların üniversiteyi bitirme süreçlerinde, hayata ve yeni yaşayabilecekleri tecrübelerle alıştırmak ve onları kutsal metinlerle desteklemek” olduğunu ifade etmişlerdir.

“Sonsuz yaşamın kutsanması için tanrının kızlarına yardımcı olmak” amacıyla kurulduğu ifade edilen (Daughters in My Kingdom, 2011: 1) yardımlaşma cemiyetinde ise amaçlar yine benzerlik taşımakta ve Katılımcı 3'de benzer ifadeler kullanarak, temel amaçlarının “kadınları İsa Mesih'e yaklaştırmak, onların peygamberlerin söyledikleri hakkında bilgilenmelerini sağlamak ve kutsal metni okuyup hayatlarına uygulamalarına yardımcı olmak” olduğunu ifade etmiştir.

Kullandıkları programın çeşitlilik arz etmediğini, hangi Mormon kilisesi'ne gidilirse gidilsin aynı kaynakların ve aynı konuların işlendiğini ifade eden Katılımcı 2, her ders için bir öğretim rehberine ve Kılavuz kitaplarına sahip olduklarını ve her hafta için işlenecek konuların belli olduğunu ifade et-

mişlerdir. Ancak kendisinin Mormonların resmi sitesi olan www.lds.org sayfasından genellikle her konu ile ilgili video ve materyalleri edinebildiğini ve her pazar, hem Eski ve Yeni Ahit'i hem de Mormon kitabı'nı kullandıklarını ifade etmiştir.

Kullanılan kaynakları incelediğimizde; temel kaynaklar olan *Öğretim Rehberi* (Resource Guide), *Kılavuzlar* (Manual 1-2-3), *El kitabı* (Handbook), *Gençliğe Kuvvet Vermek İçin* (For the Strenght of Youth) ve *Kişisel Gelişim* (Personal Progress) adlı kitapları kullandıklarını görmek mümkündür. Manual denilen kılavuz kitaplar üç ayrı kitaptan oluşmakta ve bu kitapların birincisi birinci yıl, ikincisi ikinci yıl, üçüncüsü üçüncü yıl okutulmakta, dördüncü yıl ise tekrar birinci Manual'e geri dönmektedir. Bir başka ifadeyle üç yılda bir kitaplara yeniden başlanılmaktadır. Ancak bu kitaplar yaşlara göre ayrılmamakta, her grup için aynı kitaplar okutulmaktadır. Örneğin 2012 yılında Manuel 1 (Young Women Manual 1, 1992) kitabı okutulmaktadır. Bu kitabın içeriği incelendiğinde temelde 12 ana bölüme ayrıldığı ve her bir bölümün altında konuyu destekleyecek alt konulardan oluştuğu görülmektedir. Bu ana konular adeta birer ünite gibi düşünülmüştür. Ele alınan konular şu şekilde ifade edilebilir: “*Tanrının kızı olarak yaşama, Kadının kutsal rollerini tamamlama, Aile yaşamına katkıda bulunma, Papazlığı öğrenme, Aile tarihi ve tapınak işlerini öğrenme, Misyonerlik faaliyeti ile iç içe olma, Ruhta yükseliş, Değerli bir yaşam sürme, Fiziksel sağlığı devam ettirme, Sosyal ve duygusal olarak gelişme, Kişisel kaynakların yönetimi, Liderlik yeteneklerini geliştirme*”.

Dikkat edilirse öğretilen dersler de yine El kitabında verilen amaçlar ve genç bayanlar başkanının ifade ettiği amaçlar ile örtüşmekte ve birey için, aile ve kilise bütünlüğü bağlamında bir eğitim sistemi öngörülmektedir. Eğitimin temelini konan birey, aileden ayrı görülmemekte ve genç bayanlar olarak aile vurgusu ve iyi bir kişi olma ile iyi bir aileye sahip olma arasında güçlü bir bağ görülmektedir.

Genç bayanlara verilen eğitimin bir diğer adımını oluşturan *Gençliği Kuvvetlendirmek İçin* (For The Strenght of Youth, 2001) adlı kitapçık, aslında bir nevi ahlaki ilkelerden oluşan bir kitapçık olma özelliğini taşımaktadır. Bu kitapta genç bayanlara, yukarıda zikredilen Klavuz 1 kitabını destekler mahiyette bilgiler verilmektedir. Bu konular içerisinde, giyim kuşam kuralları (Mormonların kabul ettiği giyinme karşındaki insanı şehvete sürüklemeyecek şekilde olmalıdır, uygunsuz giyinmeyi kabul etmemektedirler), kız erkek ilişkileri (bu ilişkilerde ölçülü olunması gerektiğini vurgulamaktadırlar), arka-

daş ilişkileri, eğitim, dürüstlük, dili doğru kullanma, medya ve iletişimi doğru kullanma (kendilerini İsa Mesih'ten uzaklaştıracak tarzda ve uygun olmayan film izleme doğru karşılanmamaktadır), müzik ve dans kuralları (kendilerini Göksel Tanrı'ya yaklaştıracak müzik ve dansların ruhlarını geliştirdiğini bu yüzden de ilahi dinlemeleri gerektiğini kabul etmektedirler), fiziksel ve duygusal olarak gelişmenin önemi, tövbe etme, diğerlerine hizmet etme, cinsel anlamda temizlik (evlilik öncesi cinsel ilişkiye kesinlikle karşı çıkmaktadırlar ve bu yüzden de genellikle evlenme oldukça erken yaşlarda olmaktadır), çalışma ve özgüven hakkında bilgiler yer almaktadır.

Kişisel gelişimde de el kitabında verilen amaçlara referansla konular belirlenmekte ve bu gelişim bir meşale ile simgelenmektedir. Bu anlamda, kadının, etrafını saran meşale ile herkesi bu mesaja davet ettiği imajı verilmektedir. Bunu da *Doctrine and Covenants* kitabına dayandırmaktadırlar (D&C 115:5). Bu kitapta ele alınan konular da diğerleri ile bir bütünlük arz etmekte ve inanç konusu ile başlayarak, kutsal doğa, bireysel değer, bilgi, güzel işler ve bütünlük ile devam etmektedir. Adından da anlaşılacağı üzere bu kitap biraz daha kişisel gelişime yönelik olarak görülmekte ve her başlık altında adeta çalışma yaprakları gibi temel birtakım sorular ile onların gelişimlerine katkıda bulunulmaya çalışılmaktadır. Örneğin inanç konusu altında *Gereken Değer Tecrübeleri* başlığı altında bir süreç ile birtakım bilgiler ve sorularla konular açıklanmaya çalışılmaktadır. İsa Mesih'e inanç konusunu kutsal metinden okumaları için onları temel ayetlere yönlendirmekte ve belirli bir süre bu konuya çalıştıktan sonra bunu aileleri veya kilise liderleri ile tartışmalarını ve öğrendiklerini pekiştirmelerini istemektedirler. Burada kullanılan kutsal kitaplar, sadece Kitabı Mukaddes olmayıp, kendilerinin kullandığı üç diğer kitap olan, Mormon Kitabı, *Doctrine and Covenants* ve *Pearl of Great Price*'den oluşmaktadır.

Öğretim Programı kitabı ise *Manual*'de yer alan her bir ders için öğretmen el kitabı olacak şekilde hazırlanmış bir klavuz kitap niteliğindedir. Bu bağlamda her bir konuda öğretmenin uyması gereken temel kurallar, tartışma soruları, kullanılacak ve ekstra kaynaklar verilerek öğretmenlere yardımcı olmaktadır.

Yardımlaşma cemiyetinde kullanılan temel kitaplardan bir tanesi de 1903'de havari olarak atanan ve 1945-1951 yılları arasında kilisenin başına geçen George Albert Smith'in öğretileri (*Teaching of President George Albert Smith*, 2011)'dir. Bu öğretiler, "*İnandığımızı Yaşamak*" konusu ile başlamak-

ta ve 24 bölüm halinde *İsa Mesih'in Tasdiki*, *Joseph Smith*, *Peygamberlere İman*, *Ruhun Ölümsüzlüğü*, *İbadetle Ruhunu Tanrıya Aç*, *Müjdemî En Güzel Nasıl Açıklayabilirim* gibi temel konular hakkında, kilise başkanı olan George Albert Smith'in öğretilerinden oluşmaktadır. Bu eğitimin dışında kilisede kadınlara yönelik farklı sosyal aktiviteler ve yardım faaliyetleri kadınlar programının bir parçasını oluşturmaktadır.

Katılımcı 2, Amerikadaki din eğitimi, konusunda kilise ve devlet ayrımından memnun olduklarını belirtmesine rağmen, Katılımcı 3, her ne kadar buna taraftar olsa da belirli bir dinin eğitiminin değil ama en azından dinler hakkında bir eğitimin yapılmasının iyi olacağı kanaatinde olduğunu belirtmiştir.

3.3. Genç Erkekler Eğitimi

Katılımcı 4, Katılımcı 2 gibi kendilerini Hıristiyan olarak tanımladıklarını, ancak diğer mezheplerin bir kısmının onları Hıristiyan olarak kabul etmediklerini ifade etmektedir. Mormon Kitabı'nın, yeni bir doğrulama olduğunu ve Kitabı Mukaddes'in İsrail'de, ancak Mormon Kitabı'nın ise İsa'nın Smith'i ziyaret ettiği Amerika'da tamamlandığını ve bu kitabın Kitabı Mukaddes'e yeniden bir şahitlik ettiğini belirterek, bu yüzden her ikisinin de eşit derecede önemli olduğunu ve diğer iki kitapları ile birlikte hepsini kutsal kitapları olarak kabul ettiklerini ifade etmiştir. Bu bağlamda kilise mensuplarının, Mormon Kitabı'nı yeni bir şahitlik olarak ve Kitabı Mukaddes ile eşdeğer olarak gördükleri söylenebilir.

Eğitimlerinde benimsedikleri belli bir modelleri veya yaklaşımları olup olmadığı sorusuna ise, kullandıkları kaynakları göstererek, genellikle onların bilgilerini uyandıracak sorular sorduğunu, ancak derse bağlı olarak bunun değiştiğini ve onların ilgi ve ihtiyaçlarına göre Manual dedikleri kaynaklardan dersler seçtiklerini ifade etmişlerdir. Bu anlamda Katılımcı 2 ile aynı noktada bulunmakta ve herhangi bir özel yönetime dayanmadıklarını belirtmektedirler.

Kullandıkları kaynaklar hakkında ise *Kitabı Mukaddes*, *Mormon Kitabı*, modern kaynaklar olan *Doctrine and Covenants* ve *Pearl of Great Price* kitaplarının hepsini kullandıklarını ifade ederek, *Öğretim Rehberi* (Resource Guide), *Kılavuzlar* (Manual 1-2-3) denilen kaynakları da kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Kaynaklardaki benzerlik dikkat çekici niteliktedir. Kılavuz 1-2-3 aynen genç bayanlarda olduğu gibi üç yılda bir dönüşümlü olarak kullanılmakta ve bütün yaş gruplarına uygulanmaktadır. Genç erkekler eğitimi, Harun Rahipliği (Aaronik priesthood) adını taşımaktadır. Bu bölümün tanımı El kitabı 2’de (Hanbook, 2010: 50) şu şekilde tanımlanmaktadır:

“Rahiplik, Tanrı’nın güç ve otoritesidir. Bu görev, kilisenin değerli erkek üyelerine verilen görevdir. Rahiplik anahtarını elinde bulunduran kişi, İncil’in emirlerini yürüten kişi, İncil’i vaaz eden ve yeryüzünde Tanrı Krallığı’nı yürüten kişidir.”

Dikkat edilirse, genç bayanlarda iyi bir birey ve eş olma ve tapınağın emirlerine itaat vurgusu varken, genç erkekler otoritenin anahtarını elinde bulunduran bireyler olarak görülmekte ve onlara yüklenen sorumluluk, genç bayanlara nazaran daha büyük ve daha otoriteye dayalı olmaktadır. Bu anlayış verilen eğitimde de kendini hissettirmektedir. Örneğin kullanılan kitaplardan biri olan Manual 1 (Aoronic Priesthood Manual 1, 1983) şu konulardan oluşmaktadır: “*Rahiplik, Diyakoz Olarak Çağırılma, Sacrament Yönetimi, Oruç Bağışlarını Toplama, İsa Mesih’e İman, Kutsal Ruh, Kalbin Kutsal Bir Dönüşümü, Babanı Yücelt, Annelere ve Onların Kutsal Rollerine Saygı, Aile Birliği, Benim Sizi Sevdiğim Gibi Siz de Diğerlerini Sevin, Yaşayan Peygamberleri İzleme, Her Bir Üye Bir Misyonerdir vs.*” genç bayanlar eğitiminde kullanılan Kılavuz 1 ile genç erkekler eğitiminde kullanılan Kılavuz 1 arasındaki ayrım, Kilisenin kadın ve erkeğe bakışındaki farkta ve kitapların içeriğinde verilen konularda kendisini hissettirmekte ve bu El kitabı 2’de tanımlanan rahiplik anlayışı ile tutarlılık arz etmektedir.

Genç bayanlara verilen eğitimin bir diğer adımını oluşturan *Gençliği Kuvvetlendirmek İçin* adlı kitapçık, genç erkekler için de kullanılmakta ve ahlak eğitimi aynı şekilde sürdürülmektedir.

Öğretim Rehberi kitabı da aynı şekilde genç bayanlarda olduğu gibi, genç erkeklere eğitim yapacak olan eğitimcilere birer klavuz niteliğinde olup, Kılavuz 1 de yer alan konuların işlenmesi, tartışma soruları ve yardımcı kaynaklardan oluşmaktadır.

Genç bayanlarda yer alan *Kişisel Gelişim* yerine genç erkeklerde *Tanrıya Karşı Görev* (Duty to God, lsd.org) adında bir başka kaynak yer almaktadır. Bu kitap üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, genç erkeklerde eğitimin ilk basamağı olarak görülen diyakozluk ile ilgili olan bölüm, ikincisi öğret-

men, üçüncüsü ise rahiplik ile ilgili olan bölümdür. Her biri için tıpkı kişisel gelişim kitabında yer alan gelişimsel eğitim gibi burada da temel gelişim esas alınmış ve her bir basamak için biraz daha sorumluluk artırılarak ele alınmıştır.

Genç erkeklere verilen eğitimdeki amaçlarının ne olduğu sorusuna verdikleri cevaplar, Kilisenin öngördüğü eğitimi açıklayan ve tamamlayan niteliktedir. Bu noktada amaçlarının, “genç erkeklere onların sorumluluklarında, iyi ve üretici bir baba olmalarında, kilisenin iyi bir temsilcisi olmalarında yardımcı olmak ve toplum karşısında konuşma güveni sağlamak ve bu doğrultuda onlara konuşma imkânı sağlamak” olduğu ifade edilmiştir.

Amerika’da din eğitiminin kendilerine özgürlük tanıdığını ifade eden katılımcı 4 bunu misyonerlik yaptığı Brezilya örneği ile açıklamış ve orada uygulanan mezhebe dayalı Katolik eğitimin Katolik olmayanlar için sıkıntı doğurduğunu ifade etmiştir.

3.4. Misyonerlik

Misyonerliğin, Mormon Kilisesinin en önemli faaliyetleri arasında yer aldığını ve Kilisede bu konu ile ilgili özel bir yapılanmanın bulunduğunu ifade eden Katılımcı 5 ve 6 bu yapılanma ile ilgili olarak şu bilgileri vermişlerdir: *“Misyonerlik hiyerarşisi, bir başkan, 170 misyoner, iki asistan ve bölge başkanından oluşmakta, altında ise daha küçük bölge lideri bulunmakta ve biz bu bölge liderine karşı rapor vermekteyiz.”* Bu bağlamda tüm misyonerlerin her günlük programlarının belirli olduğunu ifade eden Katılımcı 5 ve 6, sabah 9-10 gibi başlayan ve akşama kadar devam eden bir misyonerlik faaliyeti yürüttüklerini ifade etmişlerdir.

Kendilerini nasıl tanımladıkları ve temel farklarının ne olduğu sorusuna diğerleri gibi benzer cevaplar veren Katılımcı 5 ve 6, İsa’dan sonra otoritenin⁴ kaybolduğunu ve J. Smith’in bu otoriteyi yeniden kurduğunu, kaybolan otoritenin yanında, aynı zamanda İncil’den de bazı parçalar olduğunu ve J. Smith’in bu parçaları birleştirdiğini ifade etmişlerdir. Mormon Kitabı’nın, Kitabı Mukaddes’teki bazı konuları açıkladığını ve yeni bir şahitlik olduğunu belirtmişlerdir. Kendi görevlerinin ise “Tanrının otoritesinin yaşatıldığını

4 Buradaki otoriteden kasıt, İsa Mesih’in kurduğu kilisenin yeryüzünden yok olması ve bu anlamda kilisenin yeryüzü otoritesinin kaybolması anlamına gelmektedir. Yeryüzünde Kurulacak Tanrı Krallığındaki otoritenin kaybı anlamına gelmektedir.

anlatmak” ve “insanları İsa Mesih’in öğretisine çağırarak” olarak ifade etmişlerdir.

Katılımcı 5 ve 6’nın verdiği bilgilere göre, misyonerliğe başlamadan önce, 3 haftalık bir hizmet içi eğitimi verilmekte ve hizmet için hazırlanılmakta, gönüllü olarak başvuru olan bu işte gidilecek yerlere kilise peygamberi karar vermekte, genellikle farklı kişilerle ancak iki kişi şeklinde görev yapılmakta ve misyonerlik yapanların yerleri 3 haftada bir değişmektedir.

Misyonerlik faaliyetinde, öncelikle bu konuyla ilgilenenlere ulaşmaya çalıştıklarını, daha sonra kapı kapı dolaşarak, İsa’nın mesajını ve Kilisenin yeniden nasıl restore edildiğini anlattıklarını, öncelikle İsa Mesih daha sonra J. Smith hakkında konuştuğunu ama ona ibadet etmediklerini, onun Musa gibi bir peygamber olduğunu ifade eden Katılımcı 5 ve 6, herhangi bir metotlarının olmadığını, ancak genel bir kitapları olduğunu ve bunun evrensel olduğunu ifade etmişlerdir. Bu kitap, *Müjdemî Telkin Et* (Preach my Gospel, 2004) isminde misyonerlik faaliyeti yapanlar için klavuz bir kitaptır. Davet edilecekler ayrılacak üçüncü bölüm beş dersten oluşmakta ve *Ne Çalışıyorum ve Ne Öğretiyorum* adını taşımaktadır. Bu dersler sırasıyla, *İsa Mesih’in Müjdesinin Yeniden Kurulmasının Mesajı, Kurtuluş Planı, İsa Mesih’in Müjdesi, Emirler, Hukuk ve Buyruklar* konularından oluşmaktadır. Misyonerlik eğitimi için olan bölümler ise misyonerlikteki amaç ile başlamakta, etkili bir öğrenme ve öğretme için yapılması gerekenler, Mormon Kitabı’nın rolü, mesihi davranışları geliştirmek için yapılması gerekenler gibi misyonerlik yapacak kişilerin bireysel gelişimi için kurgulanmış bölümlerdir.

Müjdemî Telkin Et adlı eğitim kitapçığında, misyonerlerin bir günlük planı yer almakta ve her saatte ne yapacakları belirtilmektedir. Buna göre araştırmaya katılan misyonerlerin de doğruladığı ölçüde, bir günün planı şu şekilde ifade edilmiştir: Sabah 6:30 kalkış, dua, 30 dakika egzersiz ve güne hazırlanma, 7:30 kahvaltı, 8:00 kişisel çalışma, kutsal kitaplar, Mormon Kitabı, Misyoner el kitapları vs., 9:00 arkadaşla çalışma, bu bölüm birlikte misyonerlik yaptığı kişi ile çalışma bölümü olup, kişisel çalışmada öğrenilen bilgilerin paylaşımı ve misyonerliğe gitmek için birlikte hazırlanma aşaması olarak kabul edilmektedir. 10:00 dini yaymaya başlama. Bu arada bir saat öğle yemeği bir saatte akşam yemeği için zaman ayrılması düşünülmektedir. Bu arada bir de gidilen bölgenin dilini öğrenmeye ayrılan 30-60 dakikalık bir bölüm bulunmaktadır. Saat akşam 9:00 kalınan bölgeye gelme, yarım saat bir sonraki günü planlama, dua etme ve 10:30 yatağa gitme (Preach my Gospel, 2004: VIII)

Temel amaçlarının, diğerlerini İsa Mesih'e yaklaştırmak, doğruyu ve yaşayan peygamberleri görmelerini sağlamak olduğunu belirten Katılımcı 5 ve 6 bu ifadeleriyle, kendilerine okutulan kitaptaki ifadelerle tutarlı gözük-mektedirler. Bu kitapta bir misyoner olarak amaçlarının, “*Diğerlerini İsa'ya, Onun kefareti ödemesine, tevbeyle, vaftizme inanmakla, yenilenmiş müjdeye ulaşmalarında yardımcı olarak ve kutsal ruhun hediyesini kabul edip sonsuza kadar baki kalarak, İsa'ya gelmeye davet etmek*” (Preach My Gospel, 2004: 1) şeklinde ifade edilmektedir.

Amerika'da din eğitimi konusunda diğer katılımcılarla aynı görüşte olan Katılımcı 5 ve 6, bu sayede misyonerlik faaliyetlerini özgürce yaptıklarını ve istedikleri dine özgürce inandıklarını ifade etmişlerdir.

Sonuç

Mormonlar, Amerika Birleşik Devletleri ve bütün dünyada sayıları hız-la artan bir dini harekettir. Bu hareket, misyonerlik faaliyetleri ile bilinen ve insanları kendi inançlarına çekmek için büyük emek harcamaktadırlar. Kilisede yapılan faaliyetler, bağımsız olmayıp evrensel olarak her Mormon Kilisesi'nde aynı şekilde ve aynı kaynaklarla yapılmaktadır. Kilise organizas-yonu ve işleyişi de tüm dünyada aynı karakteri taşımaktadır. Yapılan incelemeler ve mülakatlar sonucunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

1. Mormonlar, kendilerini kesinlikle Hıristiyan olarak tanımlamakla birlikte, var olan herhangi bir cemaatin çatısı altında değil, ayrı bir hareket olarak görmektedirler.
2. Hıristiyanlık içerisindeki diğer mezheplerden temel farkları, tanrı anlayışları, kutsal kitap anlayışları, kilise organizasyonuna bakışları ve yaşayan bir peygamberlerinin olmasıdır.
3. Amerika'da kilise ve eyaletin birbirinden ayrılmasını destekleyen Mormonlar, bu ayrıma taraftar olduklarını kendi kutsal kitaplarından biri olan *Doctrine and Covenants* adlı kitabın 1/34. ayetine dayandırmaktadırlar: “Yeryüzünün tüm sakinleri, ben sizin tanrınız olarak size diyorum ki, Ben, Tanrı, bu şeyleri tüm bedenlere bildirmek istiyorum.”
4. Mormon Kilisesi'nde çalışan bütün üyeler gönüllü olarak çalışmakta ve her ay kazandıklarının %10'nu kiliseye bağışlamaktadırlar.

5. Eğitimin temelini, Kilise değil, aile oluşturmaktadır. Bu noktada aile, kutsal bir nitelik taşımakta ve gençler, iyi bir anne-baba ve çocuk olacak şekilde yetiştirilmektedir.
6. Kilisedeki eğitimlerinde, 12 yaşından sonra genç kız ve genç erkeklerle 18 yaşına kadar ayrı bir eğitim vermekte ve onları iyi birer kilise üyesi ve iyi bir aile ferdi yapmaya çalışmaktadırlar.
7. Kilisede her eğitim basamağı için ayrı ayrı öğretim rehberleri, kitapçıklar ve seviyeye göre kişisel gelişim kitapları kullanılmaktadır. Ancak bu kaynakların öğretiminde özel herhangi bir yöntem kullanılmamakta, genellikle soru cevap ve konunun özelliğine göre kişisel tercihlere dayanılmaktadır.
8. Program dışı aktiviteler, genellikle sosyal aktiviteler olup, kız ve erkeklere göre çeşitlenmektedir.
9. Misyonerlik faaliyeti, kilisenin üye sayısının artmasındaki en büyük faaliyettir. Gönüllü olarak yapılan bu faaliyet, erkekler için 2 yıl, kızlar için 18 ay şeklinde gerçekleşmekte ve bu faaliyet sırasında misyonerlere herhangi bir ödeme yapılmamaktadır.

Kaynaklar

- Church Of Jesus Christ Of Latter Day Saints. (1983). *Aaronic Priesthood Manual 1*. ABD.
- .....(2004). *Behold Your Little Ones*. USA.
- .....(2012). *Choose the Right*. USA.
- .....(2011). *Daughters in My Kingdom*. USA.
- .....*Doctrine and Covenants*. ABD.
- .....(2001). *For The Strenght of Youth*. ABD.
- .....(2003). *Faith in God for Boys*. USA.
- .....(2003). *Faith in God for Girls*. USA.
- .....(1978). *Gospel Principles*. USA: Intellectuel Reserve Inc
- .....(2010). *Handbook 2*. USA.
- .....*Pearl of Great Price*. Utah. ABD.
- .....(2001). *Mormon Kitabı*. Almanya.
- .....(2004). *Preach My Gospel*. ABD.
- .....(1994). *Primary 1 I am a Child of God*. USA.
- .....(1995). *Primary 2 Choose The Right*. USA.

- .....(1995). *Primary 4 Book of Mormon*. USA.
- .....(1999). *Rahiplik ve Yardımcı Kuruluş Liderleri Klavuzu*. ABD.
- .....(2011). *Teaching of President George Albert Smith*. ABD.
- .....(1992). *Young Women Manual 1*.ABD.
- Barlow, P. L. (1991). *Mormons and The Bible*. New York: Oxford University Press.
- Bitton, D. & Alexander, G. T. (2009). *The A to Z of Mormonism*. Lanta, Toronto, UK :The Scarecrow Press.
- Bitton, D. & Alexander, G. T. (2008). *Historical Dictionary of Mormonism* (Third Edition). Lanham, Maryland, Toronto, Plymouth, UK: The Scarecrow Press.
- Bushman, L. C. (2006). *Contemporary Mormonism*. USA: Preager., 2006.
- Davies, D. J. (2003). *An Introduction to Mormonism*. Cambridge, New York, Melborne, Madrid, Cape Town, Singapoure, Sao Paulo: Cambridge University Press,
- *Duty to God*, <https://www.lds.org/young-men/duty-to-god?lang=eng>, 15.10.2012.
- Hardy, G. (2010). *Understanding of Book of Mormon.*, New York: Oxford University Press.
- Işık, R. (2006). “Mormonluk ve Mormon Kilisesi Üzerine bir Araştırma”, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, cilt X/1, s. 165-190
- (Ed). Jones, L. (2005). *Encyclopedia of Religion* (Second Edition). Volume 9 USA: Thomson Gale.
- Ostling, R. N. & Ostling, J. K.(2007). *Mormon America*, Harper-Collins e-Book.
- .....(2007). *Teaching of Presidents of The Church Joseph Smith*. USA.
- Wolverton, S. (2004). *Having Vision The Book of Mormon*. New York: Algora Publishing